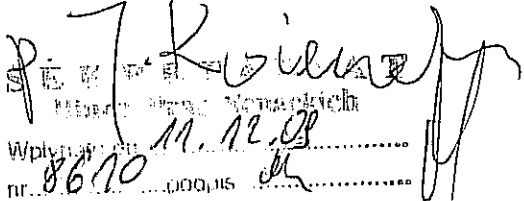

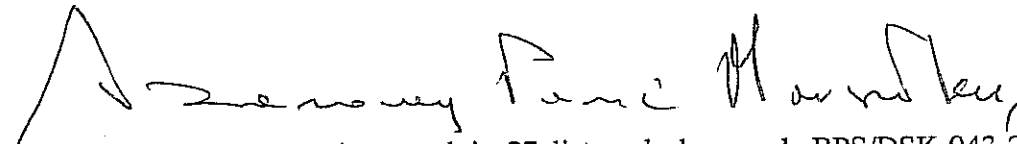
MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 10 grudnia 2009 r.

DPS-VI-0700-5724-3-JLM/09

 Wpłynęło dn. 11. 12. 09.....
 nr 8610.....podpis.....

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP

Odpowiadając na Pana pismo z dnia 27 listopada br., znak BPS/DSK-043-2184/09, dotyczące oświadczenia złożonego przez Pana Senatora Czesława Ryszkę w sprawie propozycji zmian w ustawie o pomocy społecznej dotyczących statusu pracownika socjalnego podczas 44 posiedzenia Senatu RP w dniu 20 listopada 2009 r., wyjaśniam co następuje.

W dniu 1 maja 2004 roku weszła w życie *ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362)*. Na podstawie przepisu *art. 116 ust. 1* tej ustawy, prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego mogły uzyskać osoby po ukończeniu określonych kierunków studiów, w tym również po pedagogice – jednak pod warunkiem ukończenia na tych studiach *specjalności praca socjalna*, jak nazwa wskazuje, specjalności wyłącznie związanej z problematyką pracy socjalnej. Określenie przez ustawodawcę w *ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej* konkretnej specjalności o nazwie *praca socjalna* miało na celu ograniczenie programu tej specjalności do zagadnień związanych bezpośrednio z tematyką pracy socjalnej, bez poszerzania o inne zagadnienia właściwe tylko dla danego kierunku studiów czy realizowanych typowych dla jego specyfiki - specjalności zawodowych.

Informacje na temat uprawnień do wykonywania zawodu regulowanego pracownika socjalnego wynikających z przepisów ustawy o pomocy społecznej są na bieżąco (jeszcze przed dniem wejścia w życie nowych przepisów) zamieszczane na stronie internetowej Ministerstwa www.mpips.gov.pl, z uwzględnieniem zmian przepisów ustawy o pomocy społecznej, a tym samym szeroko dostępne dla wszystkich osób oraz uczelni wyższych zainteresowanych kształceniem do zawodu pracownika socjalnego. Informacja taka była zamieszczona na stronie internetowej wraz z wejściem w życie przepisów nowej *ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362)*.

Należy jednocześnie wskazać, że specjalność *praca socjalna* na kierunkach uprawniających do wykonywania zawodu pracownika socjalnego była już prowadzona w części szkół wyższych przed wejściem przepisów nowej ustawy o pomocy społecznej, tj. przed dniem 1 maja 2004 roku, zanim jeszcze został wprowadzony z dniem przepis *art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.)* dotyczący obowiązku ukończenia specjalności *praca socjalna*.

Z kolei, włączenie do wykazu kierunków studiów wyższych nowego, samodzielnego kierunku o nazwie *praca socjalna*, spowodowało dalsze zmiany w przepisach ustawy o pomocy społecznej. Treść ww. przepisu *art. 116 ust. 1* (przepis ten obowiązywał do dnia 31 marca 2007 r.) dotycząca obowiązku realizacji specjalności *praca socjalna* została przeniesiona do przepisu *art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 48, poz. 320)*, która to ustawa weszła w życie z dniem 1 kwietnia 2007 r.

Zgodnie z ww. przepisem *art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej*, osoby, które przed dniem 1 stycznia 2008 r. ukończyły lub kontynuowały studia wyższe o *specjalności praca socjalna* na jednym z kierunków: pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie, po uzyskaniu dyplomu ukończenia tych studiów mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.

Przepis *art. 5 ust. 3* dotyczy zatem osób, które do dnia 31 grudnia 2007 roku ukończyły studia o specjalności *praca socjalna* na kierunkach: pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie, jak również osób, które w dniu 31 grudnia 2007 roku były dopiero w trakcie realizacji specjalności *praca socjalna* na kierunkach: pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie. Osoby te, z dniem uzyskania dyplomu ukończenia tych studiów, nabywają prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego oraz zatrudnienia na tym stanowisku.

Tym samym, ukończenie (rozpoczętych w październiku 2004 roku, tj. już po wejściu w życie przepisów nowej ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) studiów wyższych na kierunku pedagogika o specjalności *pedagogika opiekuńcza oraz pedagogika pracy socjalnej* - nie uprawniało i nie uprawnia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie powołanego wyżej przepisu *art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej*.

Z kolei, przepis *art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728, z późn. zm.)* wynika z wprowadzenia rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów (*Dz. U. Nr 121, poz. 838*), nowego kierunku studiów wyższych pierwszego stopnia o nazwie **praca socjalna**. Aby umożliwić jeszcze przez jakiś czas zdobycie kwalifikacji pracownika socjalnego na kierunkach pokrewnych (*art. 116 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej* wskazuje jednoznacznie tylko kilkuletni okres przejściowy) - rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych (*Dz. U. z 2008 roku Nr 27, poz. 158 – data wejścia rozporządzenia w życie – 1 października 2008 r.*), podpisanym w porozumieniu z Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, określono "minimum" godzinowe przedmiotów (330 godzin) oraz praktyk zawodowych (240 godzin), niezbędne do realizacji podczas specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na poziomie studiów wyższych.

Przepis art. 116 ust. 1a stanowi upoważnienie do wydania rozporządzenia. Upoważnienie to ma charakter obligatoryjny, więc przepis art. 116 ust. 1 pkt 3 ustawy nie może być stosowany niezależnie od aktu wykonawczego. Przepis art. 116 ust. 1a ustawy wprost odsyła do kierunków studiów wymienionych w ust. 1, stąd też nie ma wątpliwości, że rozporządzenie wydawane na podstawie ust. 1a wykonuje właśnie ust. 1 pkt 3.

Należy zaznaczyć, że wykaz przedmiotów i praktyk zawodowych wraz z liczbą godzin przeznaczonych na realizację specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego został opracowany we współpracy ze szkołami wyższymi których przedstawiciele są między innymi członkami Rady Pomocy Społecznej oraz Centralnej Komisji Egzaminacyjnej ds. specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych. Prace nad rozporządzeniem trwały ponad rok, a tym samym wszystkie uczelnie, jak i osoby zainteresowane kształceniem pracowników socjalnych, ze znacznym wyprzedzeniem w czasie mogły się zapoznać ze szczegółowymi propozycjami treści merytorycznych wskazanych dla odnośnej specjalności, korzystając między innymi z informacji znajdujących się na stronach Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa. Nazwę specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego każda uczelnia określa we własnym zakresie. Obowiązek realizacji minimum programowego, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych, dotyczy studentów, którzy podjęli realizację tej specjalności począwszy od roku akademickiego 2008/2009, a ukończą studia najpóźniej do 31 grudnia 2013 roku.

Tym samym należy jednoznacznie wskazać, iż powołany wyżej przepis *art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* w ogóle nie dotyczy wskazanej przez Pana Senatora grupy absolwentów Uniwersytetu Opolskiego, którzy rozpoczęli studia w październiku 2004 roku. Absolwenci ci mogli uzyskać uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego wyłącznie w oparciu o przepis *art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 48, poz. 320)*. Natomiast przepis *art. 116 ust. 1 pkt 3 i ust. 1a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*, nakładający obowiązek zrealizowania minimum programowego wskazanego w ww. rozporządzeniu, dotyczy tych studentów, którzy rozpoczęli realizację specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu pracownika socjalnego począwszy od dnia 1 października 2008 roku.

Zawód pracownika socjalnego w Polsce, podobnie jak i w wielu innych krajach, jest zawodem regulowanym, a uprawnienia do jego wykonywania określają przepisy ustawy o pomocy społecznej. Zmiany przepisów związanych z kształceniem pracowników socjalnych dokonywane są w Polsce stopniowo, a wynikają one z konieczności dostosowania kwalifikacji do wymagań zawodu, jak również standardów kształcenia przyjętych w krajach Unii Europejskiej. W większości tych krajów *praca socjalna* jest samodzielną dyscypliną naukową, a kształcenie pracowników socjalnych realizowane jest w ramach odrębnego kierunku studiów wyższych *praca socjalna* (na poziomie licencjackim i magisterskim). Jak już nadmieniono powyżej także i w Polsce, *rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów (Dz. U. Nr 121, poz. 838)*, został już wprowadzony nowy kierunek studiów wyższych *praca socjalna*, na poziomie studiów wyższych pierwszego stopnia. Standardy kształcenia dla tego kierunku zostały określone w załączniku nr 84 do *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. nr 164, poz. 1166)*. W ślad za tym już ponad dwadzieścia szkół wyższych w Polsce uruchomiło studia na kierunku *praca socjalna*.

Konsekwencją kształcenia pracowników socjalnych na odrębnym kierunku *praca socjalna* będą dalsze zmiany w ustawie o pomocy społecznej w zakresie kwalifikacji wymaganych od pracowników socjalnych, wynikające z przyjętych standardów kształcenia dla tego kierunku. Zmiany przepisów dotyczących kwalifikacji pracownika socjalnego mają na celu stopniowe ujednoczenie standardów w zakresie kształcenia do pracy socjalnej i uzyskiwanych kompetencji zawodowych. Umożliwi to osiągnięcie porównywalnego przygotowania pracowników socjalnych na różnych uczelniach, a ich absolwenci będą mogli osiągnąć poziom przygotowania zawodowego pracowników socjalnych wymaganego na rynku pracy, zarówno w Polsce, jak i zagranicą.

W przyszłości, pracownicy socjalni będą kształceni tylko na studiach wyższych o kierunku *praca socjalna* lub w trzyletnich kolegiach pracowników służb społecznych. Natomiast absolwenci innych kierunków studiów, takich jak pedagogika, psychologia, socjologia, politologia, polityka społeczna czy nauki o rodzinie, będą podejmować pracę w swoim zawodzie, zgodnie z kwalifikacjami uzyskanymi w toku kształcenia i wskazanymi przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego w przepisach dotyczących standardów kształcenia odrębnie dla każdego kierunku studiów.

Przykładowo absolwenci studiów wyższych (licencjackich lub magisterskich) na kierunku *pedagogika* posiadają odpowiednie kwalifikacje aby podjąć pracę na różnych stanowiskach w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, przykładowo w sekcji realizacji świadczeń rodzinnych, a odpowiednio z trzyletnim lub pięcioletnim stażem pracy na stanowisku specjalisty lub starszego specjalisty pracy z rodziną. Ponadto absolwenci kierunku *pedagogika* spełniają wymogi kwalifikacyjne do podjęcia pracy na stanowisku wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej, a absolwenci tego kierunku po studiach magisterskich i z trzyletnim stażem pracy mogą być zatrudnieni na stanowisku pedagoga w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Absolwenci pedagogiki mogą też podjąć pracę w szkołach i placówkach oświatowych, zgodnie z kwalifikacjami uzyskanymi w toku kształcenia i wskazanymi w przepisach *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie określenia standardów nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia (Dz. U. z 2002 r. Nr 116, poz. 1004, z późn. zm.)* oraz *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. nr 164, poz. 1166)*.

Mając na uwadze omówione wyżej kwestie, ewoluowanie zawodu regulowanego pracownika socjalnego i jego dynamiczny rozwój w ostatnich latach, brak jest uzasadnienia dla obniżenia wymagań związanych z dopuszczeniem do wykonywania tego zawodu wprowadzonych ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w odniesieniu do absolwentów kierunku pedagogika, którzy nie odbyli studiów na wskazanej wprost w przepisie ustawy o pomocy społecznej specjalności *praca socjalna*, jak również w odniesieniu do studentów, którzy począwszy od października 2008 roku, nie realizują na określonych w ustawie kierunkach studiów specjalności zgodnie z minimum programowym szczegółowo określonym we wskazanym powyżej *rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 r. przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego w szkołach wyższych*.

z up.
Jarosław Duda
 SEKRETARZ STANU